

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

Τὸ ἀσύνηθες καὶ μὴ τετριμμένον ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ τοῦ ἐπιστητοῦ, ὑπεξεγείρει μὲν πὺς ὑπονοίας τῶν συντηρητικωτέρων, ὡς καινοτόμων μεταῤῥυθμιστῶν, φιλελευθέρους θεωρίας, καὶ ὑπερηφάνων ἐγωϊστῶν, καρπὸν ἄχαριν, ἐκλαμβάνοντων τὰ τοιαῦτα, οἱ ἀμερόληπτοι ὁμως εὐφραίνονται, γέρον τι διαφωτιστικὸν τῆς ἀληθείας διαβλέποντες, πρόοδον τὴν ἔρευναν θεωροῦντες, ὄθενδῆποτε καὶ ἂν ἔρχηται αὐτή. Τοιαύτας τινὰς ἐνταῦθα νύξεις τομωτέρας προβάλλοντες, εὐγνώμονες ἀναμένομεν καὶ προθύμως ἀπεκδεχόμεθα τὰς βαθυτέρας ἀντιλήψεις καὶ τὰς κρίσεις τῶν ὀξυδεχεστέρων.

1) **Ἀνθρακιά.** (Ἰωάν. κα' 9). Καὶ ἐν πρώτοις παραδόξός τις καὶ περιεργὸς ἐξήγησις τῆς ἐν τῷ Ἰωάννῃ (κα', 9) λέξεως, «ανθρακιά». «Ὡς οὖν ἀπέβησαν, φησὶν, εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν *ανθρακίαν* κειμένην καὶ ὄψαριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον». *Ἀνθρακίαν* μὲν οὖν πυρὸς ἐνόμισιν τινες εἶναι ταύτην, «ἐφ' ἧς τὸ ὄψαριον ὠπτοῦτο· ἀλλὰ τὸ ἐπαγόμενον ἕτεροί φασιν, οὐκ ἀφίησιν οὕτω τὴν ἀνθρακίαν ἐκδέξασθαι· *οὐ γὰρ δὴ ὁ ἄρτος ἐπέκειτο πυρὶ.*» Ἐπειτα καὶ ἀνθρακίαν οὐκ εἶπεν *ἡμμένην* ἀλλὰ κειμένην· ὀνομάζεσθαι τοίνυν φασὶν οὕτως καὶ δέγμα τι, ᾧ ἀντὶ τραπέζης χρῶνται οἱ ὀδοιπόροι. Ὡς οὖν οἱ Ἀπόστολοι, ἀποβάντες εἰς τὴν γῆν, ἕτερον εἶδον θαῦμα, τοῦτο τοῦ κατὰ τὴν θάλασσαν μεῖζον· οὐκ ἐκ τοῦ βυθοῦ γάρ, ἀλλ' ἐκ μὴ ὄντων ὀρῶσιν ἰχθὺν καὶ ἄρτον, γεγεννημένον τε καὶ προκειμένον ἕτοιμον, μετὰ τῆς τοῦ Κυρίου τερπνῆς θέας, καὶ τοῦ θαύματος ὅλοι γενόμενοι, κατημέλησαν τῆς ἀλείφιας· διὰ τοῦτο αἰσι πρὸς αὐτοὺς ὁ Κύριος. Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων, ὧν ἐπιάσατε νῦν» «ἐπιστρέφων πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν ἐκείνων αὐτοὺς, ὡς καὶ ἐξενεγκεῖν τὴν ἄγραν, καὶ μέτρον περιλαβεῖν, ἵνα μὴ κατὰ φαντασίαν εἴποι τις εἶναι τὴν τῶν ἰχθύων πληθύν»¹.

Ἐϋδοοῦται ὁμως ἡ φυσικὴ σειρά τοῦ λόγου καὶ ἡ κοινῶς παραδεδεγμένη ἐρμηνευα ἔρρωται, ἐὰν τὸ μὲν *κειμένην* νοήσωμεν ἐφηπλωμένην, ἀνθρακας δηλ. ἐρρυθροὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἐστρωμένους, περὶ ὧν ἀναρμοστον τὸ προτεινόμενον ἡμμένην ὄπερ ἐπὶ πυρᾶς μᾶλλον ἀναφλεγόμενης κατάλληλον· ἀλλὰ καὶ τὸ *ἄρτον* δὲν ἀπαιτεῖ κατ' ἀνάγκην τὸ ἐπικείμενον· ἀλλ' ἀφελῶς ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἀναγινώσκοντος

1. Ἀγ. Γρηγόριος ὁ Παλαμάς, ὀμιλ. κγ' εἰς τὸ ἰ' Ἐωθινόν

νοῦντος ἀσκανδαλίστως οὕτω· καὶ ὁψάριον ἐπικείμενον τῇ ἀνθρακῇ καὶ ἄρτον, παρακείμενον ἐπὶ γῆς, κατὰ ζευγμα. Καὶ ὁ Ὅμηρος ἀνθρακὴν στρωννύω = ἀπλόνω τὴν καρβουνίαν, ἵνα ψήσω τι.

2) **Ἐρευνάτε τὰς Γραφάς, ὅτι...** (Ἰωάνν. ε' 39) Ἡ καθόλου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ κρατοῦσα πορεξήγησις, ἐκδέχεται τὸ **Ἐρευνάτε**, ὡς καὶ σήμερον, ὡς Προστακτικὴν. Προστακτικὴν ἐπίσης ἔχουσι, κατὰ τὸν πολὺ συντηρητικὸν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑρλαγγης ἑρμηνευτὴν τῆς Κ. Δ. Zahn, καὶ οἱ κώδικες Σc Σn. Σ1, Σ3, ἢ Κοπτική, ἔτι δὲ καὶ αὐτὴ ἡ λατινικὴ μετάφρασις, ἂν καὶ μόνον οἱ κώδικες α β1 ὁ Εἰρηναῖος λατ. δ', 10, 1 (οὐτινος ὄμο: ἡ ἐκδοχὴ εἶναι δυσδιάκριτος)· ὁ Πρίσκιλλ. σ. 47, 25· 51, 13 καθαρῶς scrutate· οἱ λοιποὶ ἀμφιβόλω; scrutamine· οὕτω καὶ ὁ Τερτυλλ. Praescr. δ, θεωρῶν τοῦτο Προστακτικὴν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὠριγένης εἰς Ἰωάνν. τόμ. ε', 6. στ, 20, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Θεοδώρητος, ὁ Μεθόδιος· ἐκδ. Βόνβητες, ὅστις γράφει ἔχετε, ἀντὶ τοῦ **δοκεῖτε ἔχειν**. Ὁ Κύριλλος φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις τὴν προστακτικὴν ἐκδοχὴν, ὡς χυδαῖζουσαν ἔξω βάλλει καὶ ἀπορρίπτει.

Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ **ὑμεῖς** πρὸ τοῦ **δοκεῖτε**, ὑμεῖς δηλ. οἱ Ἰουδαῖοι ἔχετε τὴν ἐσφαλμένην γνώμην, ἣν ἐγὼ δὲν παραδέχομαι· **ὑμεῖς** ἐρευνάτε, αὐτὸ τοῦτο τὸ **δοκεῖτε** σημαίνει ἐν τῷ Ἰωάννῃ πανταχοῦ **πεπληρημένην** γνώμην (ε' 45· ια' 13, 31· ιγ' 29· ιστ' 2· κ' 15). Προσεκτικωτέρα καὶ νεωτέρα διάσκεψις καὶ ἐμβάθυνσις· ἔρευνα ἐπιστημονικωτέρα πείθει τελείως καὶ τοὺς διστακτικωτέρους, ὅτι ἡ ὅλη σειρά καὶ ὁ ῥοῦς τοῦ λόγου ἐν σφοδρῷ ἐπιθετικῷ λόγῳ διατείνεται. Οὔτε διατάσσει, ἀλλ' οὐδὲ νουθετεῖ ἢ προστάσσει ἢ συμβουλευεῖ ὁ λαλῶν, ἀλλ' ἐλέγχει, ἀλλ' ἀποφαίνεται, τὸ ὕψιστον τῶν ζητημάτων ἀποκαλύπτων, τὸ τῆς θεότητος ἑαυτοῦ καὶ τῆς μετὰ τοῦ Πατρὸς ἐνότητος. Ἐλέγχει τοὺς Ἰουδαίους, ὡς ζητοῦντας αὐτὸν ἀποκτεῖναι, διότι Πατέρα ἴδιον αὐτοῦ λέγει τὸν Θεόν, ἐξιῶν αὐτῷ ἑαυτὸν καὶ ἐπιστομίζει διὰ τῶν μαρτυριῶν τοῦ Πατρὸς. Τὸν λόγον αὐτοῦ, λέγει, δὲν τὸν ἔχετε κατοικοῦντα ἐν ὑμῖν, διότι δὲν πιστεύετε εἰς τὸν ὃν ἀπέστειλεν Υἱόν του. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι φυλλοστροφεῖτε, μελετᾶτε, ἐρευνάτε, **τὰς ἐν χειρὶν** ὑμῶν Ἀγ. Γραφάς, διότι σεῖς φαντάζεσθε καθ' ἑαυτούς, ὅτι ἐκεῖ δι' αὐτῶν καὶ ἐν αὐταῖς θὰ ἐξασφαλίσθητε ζωὴν αἰώνιον, ἀλλ' ἀκριβῶς, λέγει ὁ Σωτὴρ, **αἱ αὐταὶ αἱ Γραφαὶ** εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὅποια μαρτυροῦσι περὶ ἐμοῦ καὶ οἷς παραπέμπουσι πρὸς με, καὶ

ὅμως σεις δὲν θέλετε νὰ πιστεύσητε εἰς ἐμέ, διὰ νὰ ἔχητε τὴν ζωὴν ἣν μάτην ζητεῖτε εἰς τὰς Γραφάς σας.

Δὲν θέλετε δὲ νὰ μὲ δεχθῆτε, διότι οὐδὲ τὸν Θεὸν Πατέρα ἀγαπᾶτε γνησίως. Ἀκούσωμεν ἤδη, καὶ τῆς αὐτολεξεῖ ἐρμηνείας τοῦ προμνησθέντος Γερμανοῦ δξυδερχοῦς καὶ πολυμαθοῦς καθηγητοῦ. «Ἐντεῦθεν, λέγει, ἐρμηνευθὲν τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Ἰωάννου¹ ἐντεῦθεν, ἐκ τοῦ 38ου δηλ. στίχου τοῦ ε' κφλ. τοῦ Ἰωάννου, οὐδεμία λογικὴ μετάβασις θὰ ὑπῆρχεν εἰς τὸν 39ον στίχ., ἐὰν ἐν ταῖς λέξεσιν **Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς** περιείχεται προτροπὴ πρὸς ἐπιμελεστέραν ἐρευναν τῆς Π. Δ. ὡσὰν νὰ παρημέλουν τούτου οἱ Ἰουδαῖοι τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἡ παλαιὰ ἐκείνη παρεξήγησις καὶ παρανόησις εἶναι ἀσυμβίβαστος καὶ πρὸς τὰς λέξεις τῆς ἐπομένης κατασκευῆς, ὡς καὶ πρὸς τὴν φανεράν ἀντίθεσιν (. . . καὶ οὐ θέλετε), τὴν μεταξὺ ταύτης καὶ τῶν ἐν τῷ στίχῳ 40. Ὁ Ἰησοῦς δὲν γνωμοδοτεῖ, οὐδ' ἀοφάινεται, ὅτι ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ περιέχεται αἰώνιος ζωὴ, ἥτις καὶ διὰ φιλοπόνου ἐρεῦνης δύναται νὰ διεξυρευθῆ, ἀλλ' ὑποδεικνύει τοῦτο ὡς ἐσφαλμένην γνώμην, ἥτις καὶ ἐμποδίζει αὐτοὺς νὰ υπάγῃσι πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἵνα προσέλθῃσι πρὸς τὸν ἐν ᾧ καὶ παρ' ᾧ ζωὴ ἀληθινὴ ἀνευρίσκειται (ἀντι βλ. γ' 15) ἐφ' ᾧ καὶ μεταφραστέον ᾧδε «. . . Ἐρευνᾶτε, μελετᾶτε τὰς Γραφάς, διότι **ὁμεις νομίζετε** ὅτι **ἐν αὐταῖς** ζωὴν αἰώνιον θὰ εὔρητε. Δεισιδαίμων σεβασμὸς τῶν βιβλίων καὶ τῶν γραμμάτων (τῶν στοιχείων), εἶναι τὸ ἐλατήριον τῆς ἐπιμελοῦς ἐρεῦνης τῶν Ραββίνων. Πρὶν ἢ ὅμως, σὺν τῇ κρίσει ταύτῃ, περὶ τοῦ γνωστοῦ, ἀλλὰ **τυφλοῦ** ζήλου τῆς τῶν Ἰουδαίων ἐρεῦνης τῶν Γραφῶν ληφθῆ ὑπ' ὅσιν καὶ ἡ ἐχθρικὴ αὐτῶν πρὸς τὸν Ἰησοῦν διαγωγὴ, ἔρχεται ἐν τῷ μεταξὺ ἡ παρατήρησις ὅτι αὐταὶ αὐταὶ αἱ Γραφαὶ εἶναι ἐκεῖνα, αἵτινες τὴν ἤδη ἐν τῷ στίχῳ 37 νοουμένην μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ καταθέτουσι. Διὸ καὶ φαίνονται πρὸς τοῦτο κατάλληλοι, ἵνα καθοδηγήσωσι τοὺς ζηλωτὰς τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἀναγνώστας εἰς τὴν **ἐπίγνωσιν τοῦ Ἰησοῦ**. Διὰ τοὺς Ἰουδαίους ὅμως, ἡ μετὰ τῶν ἱερῶν βίβλων ἐπιμελὴς αὕτη ἐνασχόλησις, **ὁμεις ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς**» (Ἰωάνν. ε' 39), καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐσφαλμένη αὐτῶν ἐκτίμησις, γίνεται εἰς αὐτοὺς, **ἀντι** μέσου χάριτος, ἀφορομῆ ψευδοῦς καὶ ἐσφαλμένης αὐταρεσκείας. Ἐπειδὴ δηλ. φαντάζονται οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι ἔχουσι τὴν ζωὴν εἰς αὐτὰ τὰ βιβλία καὶ **τὰ στοιχεῖα** αὐτῶν καὶ **γράμματα**.

1. Das Evangel des Johannes, ausgelegt von D. Theodor Zahn, 1 und 2 Auflage, Leipzig, 1908.

διὰ τοῦτο δὲν ὀρέγονται νὰ ἔλθωσι πρὸς Ἰησοῦν, τὸν ζωοποιόν, ὅπου καὶ μόνον θὰ ἀνεύρωσι τὴν ἄλλως ἀλλαχού ζητουμένην ζωὴν ταύτην.— «Οὔτε ἀκηκόατε, οὔτε... ἐωράκατε.... καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε... ὅτι... οὐ πιστεύετε· ἐρευνᾶτε (ὕμεις(τὰς Γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε... καὶ οὐ θέλετε ἔλθειν πρὸς ΜΕ, ἵνα ζωὴν ἔχητε», γ. (Ἰωάνν. ε' 37—40).

3) *Συμεῶν ἐξηγήσατο* (Πρξ. ιε' 14) Ἑρμηνεύων ὁ ἱερ. Χρυσόστομος τὸν 14ου στίχ. τοῦ ιε' κηλ. τῶν Πρξν. «Συμεῶν ἐξηγήσατο...» γράφει «Τινὲς τοῦτον εἶναι φασὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ εἰρημένον.² Ἄλλοι δὲ ἕτεροι, ὁμώνυμον τούτω. Εἴτε δὲ οὗτος, εἴτε ἐκεῖνός ἐστιν, οὐκ ἀκρίβηλογοεῖσθαι χρή, ἀλλὰ μόνον ὡς ἀναγκαῖα δέχεσθαι ἃ ἐξηγήσατο». Ἐν τούτοις ἔκ τε τοῦ περιεχομένου τῶν ὑπὸ τοῦ Πέτρου προῤῥηθέντων καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου ἐπομένων συμπληρωματικῶν, δείκνυται, εἰς ἔμὲ τοῦλάχιστον, ὅτι Συμεῶνα λέγει ὁ Ἰακώβος τὸν προλαλήσαντα Πέτρον (ιε' 7). Πείθει ἡ ἀρχὴ τῆς Βασ Πέτρου. «*Συμεῶν Πέτρος*, δοῦλος καὶ Ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ... Καλεῖται δὲ καὶ Σίμων ὑπὸ τοῦ Κυρίου (Λουκ. κβ' 31) οἷον καὶ τὸ Σίλας=Σιλουανός (Β' Θεσσαλ. α' 1 Πρξ. ιε' 40) ἔτι δὲ καὶ Κηφᾶς (Ἰωαν. α' 43).

4) *Τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος*... Α' Θεσσαλον. δ' 4 «... εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι, ἐν ἁγιασμῶ». Τὴν λέξιν *σκεῦος* ἔκπαλαι διαφόρως ἐξήγησαν οἱ ἑρμηνευταί, ὡς γνωστόν· οἱ μὲν ὡς τὴν σύζυγον, γυναῖκα, οἱ δὲ ὡς τὸ σῶμα. Φαίνεται ὅμως ὅτι προτιμωτέρα θὰ εἶνε ἡ α' ἐξήγησις· α') διότι ὁ μέγας Ἀπόστολος συμβουλεύει τοὺς Θεσσαλονικεῖς νὰ ἀπέχωσι τῆς *πορνείας* «ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας (δ' 3), διότι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ ἁγιασθῆτε, ἀπεχόμενοι τῆς πορνείας καὶ νομίμως νυμφευόμενοι, πρὸς τεκνογονίαν· ἐντίμως καὶ ἐν ἀγιότητι συζευγνύμενοι, ὄχι κατὰ πάθος καὶ ἐπιθυμίαν καὶ πρὸς ἡδονὴν πολυγαμοῦντες. «Τοῦτο γὰρ ἐστὶ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμός ὑμῶν ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς *πορνείας*· εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι, ἐν ἁγιασμῶ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ εἰδῶτα τὸν Θεόν». Πείθει καὶ ὁ ἁγ. Ἀπ. Πέτρος, σκεῦος ἀσθενέστερον *τὴν γυναῖκα* ὀνομάζων. «Οἱ ἄνδρες, γράφει, ὁμοίως συνοικοῦντες κατὰ γνώσιν, ὡς ἀσθενεστέρω *σκεύει*, τῷ γυναικεῖω, ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγκληρονόμοι χάρι-

1. Ἀντιβλ. τὰ τοῦ Λυσίου.... Ἐωράκατε, ἀκηκόατε, ἔχετε, κρίνατε δικάζετε.

2) Ἀγ. Συμεῶν τὸν Θεοδόχον δηλ.

τος ζωῆς...» (Α΄ Πέτρο. γ' 7). Ἰσως ἐξέκρουσε τοὺς ἀρχαιοτέρους ἢ λέξις ἐν ἀγιασμῷ ἔχοντας ἕπε ὅτιν βαί «τίμος, ὁ γάμος» μόνον ὅσο πλατύνων ὁ ἱερ. Χρυσόστομος «οὐχ ἅγιος προστίθησι· οὐδ' ἀγιασμοῦ ποιητικός· ἀλλ' ὁ Ἀπόστολος (Α΄ Κορ. ζ' 14) ἀγιασμὸν διαβλέπει καὶ ἐν τῷ γάμῳ· «ἡγιασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί καὶ ἡγιασται ἡ γυνή ἢ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρὶ» καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν . . γυν ἀγιά ἐστιν». Καὶ ὁ Οἰκουμένιος «σκεῦος, τὸ σῶμά φησιν . . Τινὲς τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος, τὴν ὁμόζυγον ἡμίτην σκεῦον· ἐγὼ δὲ νομίζω, τὸ ἐκάστου σῶμα οὕτως αὐτὸν κεκλήκεναι· οὐ γὰρ τοῖς γεγαμηκόσι μόνους· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγάμοις, καὶ ταῖς χήραις τὴν νομοθεσίαν προσφέρει»· ἀλλ' ἡ σειρὰ τοῦ λόγου τοῦ Ἀποστόλου δεικνύει τρανῶς ὅτι γράφει ταῦτα μόνους τοῖς εἰς πορνείαν καταπίπτουσιν· νὰ μάθη ἕκαστος ἐξ ὑμῶν, τῶν μὴ ἀπεχομένων ἀπὸ τῆς πορνείας, νὰ ἔχη ἐντίμως καὶ ἀγίως ὁμόζυγον μίαν, γνωστὴν τοῖς ἀγίοις τοῖς παρ' ὑμῖν καὶ πιστοῖς καὶ παρὰ πάντων ἀνεγνωρισμένην· οὕτω τὰς σαρκικάς ὁρᾶσεις καὶ τὰ πάθη φεύγοντες καὶ τὰς πολλαπλᾶς ἐπιθυμίας, εὐαρεστεῖτε τῷ Θεῷ ἀγιάζεσθε· τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖτε, φίλοι αὐτοῦ γίνεσθε, ὄργανα πρὸς αὔξησιν· τῶν μελῶν τῆς τε στρατευομένης καὶ τῆς θριαμβευούσης· Ἐκκλησίας ἀναδεικνύμενοι· «Τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀγιασμός ὑμῶν ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας· εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτῶσθαι, ἐν ἀγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ εἰδότα τὸν Θεόν».

Καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Filion, τὸ σκεῦος ὡς τὸ σῶμα κλίνει νὰ δεχθῆ· «Ἦτο φυσικόν, ἀπευθυνόμενος πρὸς νεοφύτους, ἄρτι ἀνεκυσθέντας ἐκ μέσου, δι' οὗς ἡ ἀκαθαρσία δὲν ἦτο κακία νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὰς ἀκολασίας τὰς ὁποίας καὶ αὐτοὶ ἀναμφιβόλως πρῶτην παρεδόθησαν, ἄνευ τινὸς ἀνησυχίας. Εἶπε δὲ τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος ἐπερειδόμενος εἰς ἀναλόγους ἐκφράσεις τῶν Ραββίνων καὶ μάλιστα εἰς τὸ κτῶσθαι, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ σημαίῃ εἰμὴ ἀποκτῶ, προσκτῶμαι, πορίζομαι. Ἡ ἔννοια λοιπὸν εἶναι περίπου: Ἴνα διαμένῃτε ἀγνοί, δράμετε εἰς τὴν νόμιμον ὁδὸν καὶ ἀγίαν τοῦ γάμου καὶ μὴ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰς τὰ ἐλαττώματα τῶν Ἐθνικῶν (ἀντιβλ. Α΄ Κορινθ. ζ', 2, 9, ὅπου ὁ Παῦλος δίδει τὴν αὐτὴν σχεδὸν συμβουλήν). Ὁ ἱερ. Αὐγουστίνος (De purt, et conc. I, 8 καὶ κατὰ Ἰουλιανῶν, IV, 10), κλίνει πρὸς τὴν αὐτὴν γνώμην, ἥτις ἦτο καὶ ἡ τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτου. Ἄλλ' ὁ Γεωτυλλιανός, ὁ ἀγ. Ἰωάν. ὁ Χρυσόστομος, ὁ Θεοδώρητος, ὁ Θεοφύλακτος, καὶ πολλοὶ νεώτεροι καὶ σύγχρονοι ἐρμηνευταί, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν

πατέρων, προτιμοῦσι νὰ διαβλέπωσι, κατὰ τὸν γενικὸν τρόπον εἰς τὴν λέξιν **σκεῦος**, τὸ σῶμα ἐκάστοι πιστοῦ, σῶμα, ὅπερ ὀφείλομεν νὰ διατηρῶμεν ἄγνόν καὶ καθαρόν. Αὕτη ἡ ἐρμηνεία εἶναι ἴσως μᾶλλον ἀποδεκτὴ ἢ ἡ προηγουμένη. Ὅντως, εἶναι ἀπλουστέρα δικαιολογεῖται ἐκ τῆς συνηθείας τῶν χρόνων ἐκείνων (ἀντιβλ. τὴν Ἐπιστολὴν Βαρνάβᾶ ζ', 3, ὅπου τὸ σῶμα καλεῖται «τὸ ἄγγειον», τὸ σκεῦος τοῦ πνεύματος τὸν Φίλωνα καὶ ἄλλους ἀρχαίους συγγραφεῖς, οἵτινες τὸ ὀνομάζουσι «τὸ ἄγγειον τῆς ψυχῆς») ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Β' Κορ. δ', 7 αὐτὸς οὗτος ὁ Παῖλος χρῆται τῇ ἐκφράσει «**σκεῦος πηλίνον**», ὀνομάζων οὕτω τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. . . . Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ κτᾶσθαι. . . . σημ. καὶ τὸ λαμβάνω κατοχὴν. «. . . Ὅσοι λοιπὸν ἔζησαν ἄλλοτε ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ τῆς εἰδωλολατρείας, χρεωστοῦσι τώρα, ὡς χριστιανοὶ νὰ ἀναλάβωσι κατοχὴν τοῦ σώματός των, νὰ κατέχωσι, κυριεύωσι τὸ σκεῦος τοῦτο, γενόμενον ἐκ νέου τίμιον». (Καὶ ἡ γαλλικὴ Κ. Α. D' Osterwald καὶ ἡ Ἀγγλικὴ Ἑρμην. τῆς ὅλης Α. Γ. τοῦ J. R. Dummelow καὶ ἡ τοῦ Peake = σκεῦος = σῶμα ἢ Γερμανικὴ, ἄγγειον καὶ σκεψάσθω ἐκάστος).

5) . . . καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν (Λουκ. ιδ' 23) Εἰς τὴν νῆσον Σύμην κωπηλατοῦντες ἐν λέμβῳ, παρακαλεύονται ἀλλήλοις: **ἀνάγκαιζε ντέ!** φωνοῦντες· δηλ. σπεῖδε, κάμνε γρήγορα, γρηγορώτερα. ὥστε ὄχι βία. οὐδὲ πειθοὶ μόνη, ἀλλὰ παροτρύνσει, ἐπισπεύσει ἐπιμόνῳ. (Καὶ ἡ Γερμανικὴ μετάφρασις ἀνάγκασον ἢ Γαλλ. πίεσον Ἀγγλ. ἐπιμόνως καὶ ἐσπευσμένως).

6) «**Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον**. Συνήθως ἐρμηνεύεται καὶ ὑπὸ τῶν ξένων μεταφράσεων τῆς Κ. Α. ἡλευθερώθη, ἀπελύθη (τῆς φυλακῆς;)· φαίνεται ὅμως ὀρθότερον ὅτι ἀπεστάλη πρὸς εἰς διακονίαν, ὡς καὶ ἄλλοτε (Κολ. α', 1. Φιλιπ. β', 19. Φιλιμ. α', 1) ἀντιβλ. ἀπολύω γράμματα· ἤκουσά τινος μοναχοῦ, λέγοντος· «ἄς ἀπολύσῃ ἡ Μονὴ ἀνθρώπον πρὸς ἀναζήτησίν του»· ἀπολύω σημ. καὶ ἀναχωρῶ ὥστε ἀπεσταλμένον, ἀναχωρήσαντα, ἐκπεμφθέντα αὐτὸν γνωρίζετε, μάθετε. (Καὶ Πρξ. ιγ', 3 ἀπέλυσαν=ἐξέστειλαν· καὶ Πρξ. ιε', 30, 33 ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης πρὸς τοὺς Ἀποστόλους).

7) «. . . καὶ τῇ κατ' οἶκον σου **Ἐκκλησία**». (Φιλήμον. 3) ἀντι. βλ. Α' Κορ. ις' 19· Κολασσ. δ' 15) ὡς ἡ κατ' οἶκον αὕτη Ἐκκλησία, νοητὰ φαίνεται ἡ ὅλη οἰκογένεια, οἱ οἰκιακοὶ πάντες, Ἐκκλησία καλούμενοι, ἕνεκα τῆς βαθείας αὐτῶν πίστεως καὶ εὐσεβείας, ὄχι δὲ ὅτι εἶχεν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ οἴκῳ, ἔνθα συνήροχοντο οἱ πιστεύσαντες, ὡς καὶ αἱ ξένοι μεταφράσεις λέγουσιν. (Ἀντιβλ. τὸ Φιλιπησ. δ' 22 «Οἱ

ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας» ἐπι «οἰκία Στεφανῶ» (Α΄ Κορινθ. ις' 15).

8) «... **μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας** (Φιλιππησ. δ 22) ἐρμηνεύεται οἱ τοῦ Πραιτωρίου καὶ ὁ ἱερ. Χρυσόστομος τῆς βασιλικῆς οἰκίας· ἀλλ' ἴσως ὀρθότερον Καίσαρ ἀνομάζει τὴν πᾶν ἐν Ρώμῃ πιστῶν, ὅστις ἀσπάζεται τοὺς Φιλιππησίους μετὰ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πάντων, διακρινομένων ἐπ' εὐλαβείᾳ, ὡς προβάλλει καὶ ὁ Θεοτόκης.

9) Προξ. ις' 9... «**καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν...**» Συνήθως ἐρμηνεύεται τὸ **λαμβάνω τὸ ἱκανόν**, διὰ τοῦ πληρώσαντες (Χρυσ.) ἢ δόντες ἐγγήνην, χρηματικὴν ἢ ἄλλην (αἱ ξέναί μερροσ.), ἐκ τοῦ λατ. satis accipere· οὐ ἀντίθετον τὸ satis dare= τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι Μαρκ. ιε' 15= ποιῆσαι τὸ ἀρεστὸν ἱκανοποιῆσαι contententer (Oesterwald).» zufrieden stellen² ὥστε λαμβάνω τὸ ἱκανόν, τιμωρῶ, δέρω, ἐπιβάλλω ποινήν· ἐπι δὲ καὶ ὄρος ἐξοφλήσεως γραμματίων, ὡς δείκνυται ἐκ τῶν Παπύρων.=ἐξοφλήσαντες, ἱκανοποιηθέντες· ἀντιβαλ. «ἀπέχω τὸν μισθόν»=εἶμαι πληρωμένος, ἐξόφλησις· ἐξώφλησα, ὀπισθογραφήσα, οὐδὲν ἔχω λαβεῖν ἐκ τῶν Παπύρων ὡσαύτως κυρούμενον. (Ὁ ἱερ. Χρυσ. εἰς τ. α' ὁμιλ. Α' Θεσσαλον. λέγει αὐτολεξεί «... ἔσυχον τὸν Ἰάσονα ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας... καὶ ἱκανὰ δού·, ἐξέπεμψε τὸν Παῦλον»).

10) Α' Κορ. θ' 5 «... **ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν**...» Ἐρμηνεύεται ἔκπαλαι εὐσεβῆ τινα χριστιανήν· χριστιανήν τινα μεσαίας ἡλικίας, ὅφ' ὧν πολλοὶ Ἀπόστολοι συνωδεύοντο εἰς τὰς περιοδείας των, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, (Μαθ. κς. 55 Λουκ. η' 1 κ. ἔξ.) καὶ αἱ ὁποῖα ἐβοήθουν αὐτοὺς εἶτε, ὕλικῶς (ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς), ἢ καὶ πνευματικῶς. Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι ὁ ἀγ. Ἀπόστολ.

1. Ἐτέρα γνώμη ἢ τοῦ Filion· «τὸ χωρίον τοῦτο δικαίως λίαν εἰλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἐρμηνευτῶν, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Δὲν ἀπευθύνεται πρὸς τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ κατὰ τὴν συνήθη ἐκφορὰν τῆς λέξεως οἰκία ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσι (ἴδ. Ῥωμ. ιστ, 11 καὶ τὰ σχόλια), πρὸς τοὺς δούλους τοὺς ἀπελευθέρους, τοὺς ὑπηρετάς, ἀριθμὸν τινα ὑπαλλήλων ὧν τινες κατεῖχον ἴσως θέσεις ὑψηλὰς. Καὶ αὐτὰ τὰ βασιλικὰ ἀνάγκορα ἐκπορθηθέντα ὑπὸ τῆς χλιῆς πίστεως ἦσαν, ἐγένοντο ὀλόκληρος ἐπανάστασις ἠθικὸν προοίμιον τελείας κατοχῆς τοῦ θρόνου 3 αἰῶνας βραδυτέρου. Ἄγνωστον πρὸς τί ὁ ἀπ. Παῦλος ἐπιμένει τόσον ἰσχυρῶς εἰς τὴν εἰδικὴν ταύτην θέσιν («μάλιστα δέ») ἴσως τὰ πρόσωπα ταῦτα συνεκοινωνοῦν κατ' εὐθείαν μετὰ τῆς τῶν Φιλιππῶν Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἡ ἐξηγήσις αὕτη ἀσθητικῶς φαίνεται καὶ βεβαιασμένη.

² H. Wrêse, Das Neue Testament, 4 Auflg Stuttgart.

λέγει· μήπως καὶ ἡμεῖς, ὡς οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι δὲν δικαίωμα, δὲν ἔχομεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας τὸ νὰ νυμφευθῶμεν καὶ νὰ συνοδευόμεθα ὑπὸ τῆς γυναίκος, συζύγου ἡμῶν, καὶ ἀδελφῆς ἐν Χριστῷ; Ἡ καὶ . . . μήπως δὲν δικαιούμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ συμπαραλαμβάνωμεν πίστην τινα γυναῖκα, τὸ δὲ ἀδελφὴν ὡς ἐν Κω, ἐν ἀγνότητι, διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον· «νεωτέρας ὡς ἀδελφάς· προεβυτέρας ὡς μητέρας (Α΄ Τιμοθ. ε΄ 1 καὶ 2)».

Γνωστὸν ὅτι ὁ ἅγ. Ἀπόστ. Πέτρος εἶχε πενθερὰν (Μτθ. η΄ 14 Μρκ. α΄ 29 Μκ. δ΄ 38)—Τὴν ἐρμηνείαν τῆς περιαγωγῆς συζύγου μονίμου καὶ ἡ γερμανικὴ μετάφρασις τῆς Κ. Δ., ἀποδεχομένη λέγει . . . Haben wir etwa kein Recht, eine Schwester, als Ehefrau mitzuführen ἢ. Ὁ δὲ Οἰκουμένιος . . . αἱ εὐποροὶ γυναῖκες, πιστεύσασαι, ἠκολούθουν ἐνίοις τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας, χορηγοῦσαι, ὡς αὐτοὺς λοιπὸν ὄντας περὶ τούτου ἀμερίμνους, μόνῳ τῷ κηρύγματι ἀπασχολεῖσθαι. Εἰς δὲ τοῦ α΄ λόγ. τῆς πρὸς Τίτον ἐρμηνείας ὁ ἱερός Χρυσόστομος προστίθει· « . . . βούλει καὶ τοῦτο ἀκοῦσαι, πῶς οἱ Ἀπόστολοι διηγόν; Ἀποδημίας ἐποιοῦντο καὶ ἄνδρες ἐλεύθεροι καὶ εὐγενεῖς γυναῖκες ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἀναπαύσεως καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰς κεφαλὰς ὑπετίθησαν τὰς ἑαυτῶν».

11) Καὶ τέλος Φιλιπησο β΄ 6 . . . «ὅς (Ἰησοῦς Χριστός) ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσεν . . .»

Ἡ συνήθης ἐρμηνεία γνωστὴ ὁ ἱερ. Χρυσόστομος θητῶς καὶ σαφῶς γράφει « . . . Τί σὺν φησίν; Ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς οὐκ ἐφοβήθη καταβῆναι ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος οὐ γὰρ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὴν θεότητα οὐ δεδοίκει μή τις αὐτὸν ἀφέληται τὴν φύσιν ἢ τὸ ἀξίωμα· διὸ καὶ ἀπέθετο αὐτό, θαρδῶν ὅτι αὐτὸ ἀναλήψεται καὶ ἔκρουσεν, ἠγούμενος οὐδὲν ἐλαττοῦσθαι ἀπὸ τούτου· διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν οὐχ, ἦποσεν, ἀλλ' οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο· οὐχ ἀρπάσας εἶχε τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ φυσικὴν, οὐ δεδομένην, καὶ νόμιμον καὶ ἀσφαλῆ· διὸ οὐ παραιτεῖται καὶ τῶν ὑπασπιστῶν ἀναλαβεῖν σχῆμα. Νῦν ἐρμηνεύεται καὶ οὕτω: Ἀποσταλεῖς ὁ Λόγος δὲν ἀντιεῖπ, δὲν ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἀρπάσῃ δὲν ἀντέκρουσε, προβαλλόμενος τὸ ἰσόθεον αὐτοῦ «ἐγὼ ἴσως τῷ Πατρὶ, νὰ προφασισθῇ ἀμέσως ἀρπάξων τὸ δικαίωμα του ὡς ἰσόθεος, διατὶ νὰ κατέλθω καὶ πάθω, πορευθῆτω ὁ Πατήρ . . . ἀλλ' ἐγένετο ἄνθρωπος, καταλιπὼν τὰ θεϊκὰ ἕψη του καὶ τὰ μέγα· λεῖτα . . .» Ποῖα ἄρα γε ἡ ὀρθοτέρα ἐρμηνεία. Οὐκ ἄχαρις φαίνεται καὶ ἡ ἐξήγησις αὕτη.

* Ἄγιον Ὅρος

* Ἄρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΗΣ

1. Ἐν τῇ αὐτῇ, Κ. Δ. ὑπὸ Η. Wiese, 4η ἔκδοσ. Stuttgart.